

IZVJEŠTAJ I

(prvi kvartal)
11. mart 2008.

TEME IZVJEŠTAJA

1. Međunarodne aktivnosti
2. Zakonska regulativa
3. Vojska Crne Gore
4. NATO promoteri

1. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

U okviru aktivnosti koje proizilaze iz obaveza u Partnerstvu za mir, Vlada CG je pripremila niz značajnih dokumenata.

- Vladina interesoma komisija za evro-atlantske integracije završila je Individualni partnerski program (IPP), odnosno listu ovogodišnjih aktivnosti Crne Gore u Partnerstvu za Mir. IPP, koji je odobrio NATO, predviđa učestvovanje na zajedničkim vježbama i stručnim sastancima sa drugim članicama tog programa, ali i brojne aktivnosti vezane za obuku kadra. IPP-om je predviđeno da Crna Gora ove godine učestvuje u 69 programa u okviru Partnerstva za Mir, ukupno 132 pripadnika ministarstva odbrane, unutrašnjih poslova i pravde, kao i vojske i policije.

- Sa NATO-om je usaglašen je i PARP Pregled (Proces planiranja i revizije), čije se usvajanje očekuje do kraje mjeseca u sjedištu NATO-a u Briselu. PARP-om, koji je dvogodišnji proces, identifikuju se i procjenjuju snage i kapaciteti države, ali i obezbjeđuju konkretni vidovi podrške procesu reforme bezjednosnog sektora.

- Vlada je započela aktivnosti u još jednom važnom NATO procesu, Individualnom partnerskom akcionom planu (IPAP) za saradnju Crne Gore i Alijanse. Prezentacioni dokument za IPAP takođe je predstavljen članicama NATO-a, čime su se stekli uslovi za otpočinjanje političkog dijaloga sa Alijansom za buduće članstvo Crne Gore.

- Usvojen je Zakon o tajnosti podataka, čime su se stekli zakonski uslovi za sertifikaciju Sporazuma o bezbjednosti za Alijansom, zaključenog prije deset mjeseci. Za sertifikaciju sporazuma neophodno je osnivanje Direkcije za tajne podatke u Ministarstvu odbrane, kao i formiranje Centralnog registra povjerljivih podataka.
- Počelo je formiranje Vojno - diplomatske mreže, kao i stvaranje formalnih uslova za upućivanje vojnih atašea, ali i obuka kadra, uz najavljenju pomoć međunarodnih stručnjaka. Osim u sjedištu NATO-a u Briselu, otvorena vojna misija u sjedištu OEBS-a u Beču, a uskoro se očekuje i prva na bilateralnom nivou, u Sloveniji.
- Započet je višegodišnji program podrške nordijsko / baltičkih zemalja u procesu reforme sistema odbrane. Projekat, na čijem čelu je Norveška, predviđa pomoć u izgradnji ljudskih resursa, finansiranju sistema, bezbjednosnoj politici ali i informatičku podršku. Takođe, uz pomoć zemalja partnera započeti su brojni krusevi engleskog jezika za zaposlene u sistemu odbrane.
- Počela je realizacija tehničkog sporazuma sa SAD, o uništavanju više stotina tona zastarjelog naoružanja, između ostalog i raketa "strele 2M", "zolja", "maljutki"... Nastavljene aktivnosti u Programu demilitarizacije i rješavanju viška naoružanja (MONDEM), koji se sprovodi uz podršku OEBS-a i UNDP-a. Nakon tenkova T-55, u drugoj fazi MONDEMA-a planirano je uništavanje zastarjelih mina, raketnog goriva i drugih toksičnih materija.

2. ZAKONSKA REGULATIVA

Usvajanjem Ustava, strateški odbrambeni dokumenti moraju pretrpjeti izmjene, kako bi bili usaglašeni sa najvišim pravnim aktom.

- Vladine komisije započele su aktivnosti na izmjeni Zakona o odbrani i Zakona o vojsci, a najavljena je izmjena Strategije nacionalne bezbjednosti i Strategija odbrane, takođe radi usklađivanja sa Ustavom.
- Vlada je utvrdila Predlog zakona o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu. Tim zakonom, nije regulisan način plaćanja crnogorskog osoblja u mirovnim misijama, te da će Vlada donijeti poseban propis. Zakonom je predviđeno da Savjet bezbjednosti odlučuje o upotrebi jedinica vojske, a Vlada o učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave. Zakon predviđa princip dobrovoljnosti za učešće u misijama, a garantuje se i dvostruko socijalno osiguranje.
- Uz pomoć Norveške, započeta je izrada Strategijskog pregleda odbrane (SDR), ključnog dokumenta koji bi trebalo da definiše potrebe Crne Gore u sistemu odbrane i bezbjednosti, kao i strukturu i brojnu veličinu Vojske. Paralelno sa tim, počela je i izrada uredbe o organizaciji vojske i Ministarstva odbrane.

3. VOJSKA CRNE GORE

- Savjet za bezbjednost i odbranu razriješio dužnosti načelnika Generalštaba Jovana Lakčevića. Za njegovog nasljednika imenovan je admiral Dragan Samardžić, dosadašnji pomoćnik ministra za materijalne resurse, čijem se imenovanju, zbog navodne ratne prošlosti, protivio šef parlamenta Ranko Krivokapić.
- Usvojeni ovogodišnji budžet za odbranu (oko 48 miliona eura) po prvi put je u okvirima NATO standarda, oko 2 odsto BDP. I u smislu strukture izdvajanja u okviru budžeta, takođe odgovara tim

standardima, jer predviđa i značajna ulaganja u opremanje i modernizaciju vojske, a ne samo za tekuće troškove.

- Vojsci CG, odnosno Brigadi za specijalne namjene obezbjeđeno je naoružanje i oprema po NATO standardima u vrijednosti od oko dva miliona eura - automatske puške "hekler" i "koh", pištolji marke "glok", kao i nekoliko plovila i savremena planinska oprema. Takođe, počela nabavka municija po NATO standardima, kalibra 5,56 mm, čime će nakon više decenija, Vojska na ovim prostorima prestati da koristi dosadašnji kalibar 7.62 mm.

- Formiran je Inspektorat odbrane, koji će sprovesti provjeru borbene gotovosti VCG, realizaciju planova za odbranu zemlje, ali i nadzor nad popunom oružanih snaga i mobilizacijom.

- Ukoliko bude prihvaćen predlog Crne Gore u okviru Kliringhaus inicijative, na vojnom aerodromu u Golubovcima počće da radi međunarodni centar za obuku pilota na helikopterima, čije bi usluge koristile sve zemlje regiona, ali i međunarodne snage stacionirane na Balkanu.

4. NATO PROMOTERI

- Podrška članstvu Crne Gore u NATO nikada nije bila na nižem nivou i u stalnom je padu posljednje dvije godine. Posljednja istraživanja pokazuje da je za članstvo Crne Gore u tom savezu samo 29,5 odsto građana, dok se tome protivi 44,2 procenta. U junu 2006. godine za ulazak u NATO bilo je 44,2 odsto ispitanika, a godinu dana kasnije 32,9.

- Počela je realizacija prvog šestomjesečnog Akcionog plana za implementaciju Komunikacione strategije za evro-atlantske integracije. Za prvih šest mjeseci predviđeno je 13 aktivnosti, planirana je izrada loga i slogana, izrada web sajta o NATO integracijama, ali i izrada i distribucija informativnih materijala.

Značajan dio Akcionog plana odnosi se na saradnju za medijima, a osmišljen je i poseban projekat za novinare. Potpisan i Memorandum o saradnji sa NVO za sprovođenje Strategije. Novi premijer uputio kritike na rad Koordinacionog tima.

GLAVNE OCJENE

- Većina aktivnosti vezanih za priključenju NATO-u pada na teret Ministarstva odbrane, iako je u tom procesu neophodna mnogo veća angažovanost i drugih vladinih resora. Savjet za Partnerstvo za mir, vladino tijelo koje koordinira evro-atlantskim aktivnostima, na čijem je čelu premijer, a koopredsjedavajući ministri inostranih poslova i odbrane nije se sastao nijednom od početka godine. Neprimjereno mali broj aktivnosti vezanih za atlantske integracije sprovode Ministarstvo unutrašnjih poslova i pravde, donekle MIP, i ostali segmenti društva. Na žalost, nije razmotrana mogućnost da predstavnici opozicije i NVOa uzmu učešće u Savjetu.

Administrativni kapaciteti Ministarstva odbrane već u ovoj, početnoj fazi atlantskih integracija teško da mogu da zadovolje narastajuće potrebe i sve veći broj aktivnosti. Zato se u izradi ključnih dokumenta i važnih projekata, Vlada i MO u prevelikoj i nezdravoj mjeri oslanjaju na mišljenja i preporuke stranih stručnjaka.

Sertifikacija Sporazuma o bezbjednosti sa NATO-om i dalje ni nakon deset mjeseci nije završena, iako to značajno ograničava rad crnogorske Misije pri NATO-u i dovodi u pitanje realizaciju brojnih aktivnosti u PzM.

Uprkos tome, uz podršku NATO eksperata i drugih međunarodnih partnera započet je niz važnih procesa za priključenje NATO-u, sprovedeno nekoliko značajnih projekata, uz uglavnom pozitivne ocjene relevantnih međunarodnih institucija. Za fazu priključenja NATO-u u koju je Crna Gora stigla za nešto više od godinu dana, mnogim državama u okruženju je bilo potrebno nekoliko godina. Zato su i opravdana očekivanja Vlade da se na predstojećem Samitu NATO-a može očekivati pozitivan signal za Crnu Goru, i poziv na intenzivni dijalog, čime bi Crna Gora bila na korak do ulaska u Akcioni plan za članstvo (MAP).

- Najveći problem u sistemu odbrane predstavljaju ljudski resursi i neadekvatna kadrovska politika, posebno u nevojnom segmentu. Postavljanjem admirala Samardžića za v.d. načelnika Generalštaba, u Ministarstvu odbrane su ostala upražnjena dva najvažnija resora – za politiku odbrane i materijalne resurse. Sa upražnjena dva ključna mjesta, ne može se govoriti o ozbiljnom radu Ministarstva. Poseban problem je organizacija Sektora za politiku odbrane, jer je to resor zadužen za međunarodnu saradnju i NATO integracije, ali i izradu ključnih dokumenata. Trenutno, MO ima samo pomoćnika za ljudske resurse, a od skora i sekretara.

Iako je intenzivirano organizovanje kurseva stranih jezika, i dalje je veliki problem nizak nivo znanja engleskog jezika, koji je ključni uslov za interoperabilnost sa NATO snagama. Takođe, i taktička obuka jedinica se i dalje, u najvećoj mjeri, zasniva na zastarjelim principima iz perioda JNA.

- Neusklađenost strateških dokumenata, ali i zakona o odbrani i vojsci sa Ustavom, kao i činjenica da nije završen Strategijski pregled odbrane i da Vojska funkcioniše po staroj formaciji koju nije usvojila Vlada, dovodi u pitanje legitimnost mnogih odluka koje se donose u ovom periodu. Prije svega onih koji se tiču otpuštanja viška kadra, spiskova viškova naoružanja i municije koje se uništava, prodaje vojne imovine, kao i proglašavanja neperspektivnim za vojsku mnogih atraktivnih vojnih lokacija. Potreba za usklađivanjem Zakona sa Ustavom, pokazuje da žurba za usvajanjem ovih dokumenata prije donošenja Ustava nije bila opravdana.

- Što se tiče organizacije vojske, i dalje je broj komandnog kadra i činovnika (oko 330) veći od broja profesionalnih pripadnika Vojske. Iako je konkurs za prijem vojnika po ugovoru stalno otvoren, i dalje nedostaje oko 400 njih, da bi struktura vojske bila približna NATO standardima. Pozitivna strana reforme vojske je činjenica da se ipak započelo sa obukom jedinica po principima koji važe u NATO zemljama, ali i opremanjem vojske savremenim naoružanjem i opremom.

- General Lakčević smijenjen je uz šturo objašnjenje "zbog prelaska na novu dužnost", i predložen za vojnog atašea u Sloveniji, što je funkcija primjerena oficiru ranga majora ili potpukovnika. Imenovanje admirala Samardžića za njegovog nasljednika, otvorilo je pitanje ratne prošlosti aktuelnih pripadnika Vojske i odgovornih ljudi u sistemu odbrane. Temeljna i objektivna istraga o angažmanu pripadnika VCG u ratovima na prostoru bivše Jugoslavije i dalje nije sprovedena, uprkos neprijatnom iskustvu sa hapšenjem kapetana bojnog broda Ilije Brčića.

- Iako je usvojena Komunikaciona strategija, kao i Akcioni plan za njeno sprovođenje, promocija NATO ideje u Crnoj Gori je i dalje segment atlantskih integracija koji najslabije funkcioniše. Nedovoljno obrazovani zagovornici te ideje, kao i pogrešna i isključiva argumentacija promotera NATO-a u Crnoj Gori, jedan je od razloga za sve manju podršku javnog mnjenja za članstvo u tom savezu. Na žalost, evidentna je i pojava stvaranja «porodičnih biznisa» od prostora za promociju atlantizma.

I dalje nedostaje napora za kvalitetno i objektivno informisanje građana, kao i adekvatnih informacija o koristima i negativnim aspektima članstva u NATO-u, posebno u momentu kada je već izvjesno skoro angažovanje crnogorsko vojske u međunarodnim operacijama.

Utisak je da se u najvećoj mjeri potencira rasprava koje se svodi na to da li odluku o ulasku u NATO donijeti u parlamentu ili na referendumu, što je samo jedan segment kampanje koji bi Vlada trebalo da vodi. Najavljene Vladine aktivnosti za sprovođenje Komunikacione strategije ipak ulivaju određenu nadu da će se ozbiljnije pristupiti objektivnom informisanju građana.

- I dalje je veom prisutan termin «Euro – atlantske integracije», koji nije najbolje i najtačnije rješenje za proces učlanjenja u NATO.

PREPORUKE

1. Otvoriti javnu raspravu o atlantskim integracijama, izbjegavati retoriku isključivosti i razmotriti program alternative NATO-u i razne modele ulaska.
2. Neophodna je veća angažovanost drugih resora u Vladi, ali i ostalih segmenata društva i civilnog sektora. U medijima otvoriti prostor za sučeljavanja stavova neistomišljenika.
3. Intezivirati rad Skupštinskog odbora za odbranu i bezbjednost
4. Hitno intezivirati aktivnosti na izgradnji ljudskih resursa, edukaciji kadra i izgradnji kapaciteta, kako bi se u dalji fazama atlantskih integracija više oslanjali na sopstvene kapacitete.
5. U što kraćem roku završi usklađivanje ključnih dokumenata sa Ustavom, a posebno intezivirati rad na Strategijskom pregledu odbrane. Na taj način će se dobiti odgovor na pitanje koje su stvarne potrebe Crne Gore u sistemu odbrane i bezbjednosti. O ovom pitanju povesti široku javnu raspravu.
6. Obezbediti uslove za sertifikaciju Sporazuma o bezbjednosti, odnosno u zakonskom roku formirati Direkciju za tajne podatke i Centralni registar za povjerljive informacije koje se razmjenjuju sa NATO-om.
7. Intezivirati obuku vojničkog kadra i učenja engleskog jezika.
8. Obezbediti uslove da osim principa dobrovoljnosti, osoblje koje će se upućivati u mirovne misije bude prije svega adekvatno pripremljeno za taj posao i mehanizme zaštite i osiguranja.
9. Aktivnosti kampanje za ulazak u NATO moraju se zasnivati na objektivnom informisanju, sa dovoljno informacija o koristima i negativnim aspektima članstva, bez arogantne i isključive argumentacije da su “evro-atlantske integracije bez alternative”.
10. Razdvojiti termine «evropske» i «atlantske» integracije.

PRESS IZVJEŠTAVANJE

NDC posjeduje ažuran press kliping o svim dešavanjima vezanim za NATO. Svim zainteresovanim subjektima on stoji na raspolaganju.

Njegova specifičnost je da su najviše praćeni protokolami događaji i saopštenja za medije. Ogromna većina događaja je od strane državnih funkcionera. Svega par izjava je bilo od strane protivnika ućlanjenja u NATO.

U medijima je bilo veoma malo izvještaja o partijskim stavovima po ovom pitanju, dok je iz civilnog sektora jedinu kontinuiranu aktivnost imao NVO „Alfa centar“.